



responsabilitat  
social de les empreses  
en l'economia cooperativa

un programa adreçat al món cooperatiu,  
el referent natural de l'empresa responsable

## sumari

- 2 Entitats responsables del programa i organització
- 3 RSE.COOP, una oportunitat per marcar la pauta
- 4 RSE.COOP, la Responsabilitat Social de les Empreses en l'economia cooperativa
- 6 L'eina RSE guiarà el procés d'implantació de la responsabilitat social a les empreses d'economia cooperativa
- 7 RSEurope: Cap a un model europeu de responsabilitat social en l'economia cooperativa
- 8 Presentacions del programa RSE.COOP



# ENTITATS RESPONSABLES DEL PROGRAMA I ORGANITZACIÓ

## L'AGRUPACIÓ DE DESENVOLUPAMENT (AD)

Les entitats responsables del programa RSE.COOP que portaran a terme la seva gestió, control i avaluació s'han agrupat en el que anomenem, l'Agrupació de Desenvolupament (AD).

Totes les entitats associades a l'AD participen activament en el disseny i execució de les accions i alhora també són cofinançadores del programa.

## LES ENTITATS ASSOCIADES A L'AD

**Confederació de Cooperatives de Catalunya (CCC).** És l'entitat representant de l'AD. També és la responsable del programa pel que fa a la direcció tècnica i a la coordinació de la seva execució.

**Institut per a la Promoció i la Formació Cooperatives (IPFC).** És l'entitat de control del programa que supervisarà la despesa i emetrà les certificacions corresponents durant l'execució del programa.

A més dissenyarà i executarà dues línies formatives d'actuació i integrarà els resultats de l'experiència a les polítiques de l'Administració pública.

**Ajuntament de Barcelona: Àrea de Promoció Econòmica i Àrea de Dona i Drets Civils.** Incorporarà a les seves estratègies de promoció econòmica de la ciutat el model d'implantació de la RSE, amb la finalitat de transferir-lo a qualsevol tipologia de pime en el seu àmbit d'influència.

**Institut Català de la Dona (ICD).** Garantirà l'aplicació transversal del principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes en totes les fases del programa.

**Confederación Empresarial Española de la Economía Social (CEPES).** Difondrà i transferirà el programa tant al territori espanyol com a nivell europeu, en l'àmbit de l'economia social.

**Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i Federació de Cooperatives d'Ensenyament de Catalunya.** Dissenyaran i executaran tres línies d'actuació complementàries del programa.

També col·laboren a l'AD:

**Federació de Cooperatives d'Habitatges de Catalunya, Federació de Cooperatives de Serveis i Transportistes de Catalunya i Federació de Cooperatives d'Usuaris i Consumidors de Catalunya.**



## ÒRGANS DE GOVERN DEL PROGRAMA

### COMITÈ DIRECTOR – LA PRESA DE DECISIONS

És l'òrgan responsable de la presa de decisions del programa.

Vetllarà per l'acompliment dels objectius i actuacions previstes en el programa. Planificarà totes les actuacions comunes i específiques de les entitats associades. Avaluà els resultats que es van obtenint.

Establirà modificacions, si és necessari, per al bon funcionament del programa i en validarà els acords resultants.

Està format per:

- Una persona representant de cada entitat de l'AD
- L'entitat de control
- La direcció tècnica del programa
- Dos representants del col·lectiu de beneficiaris

### COMITÈ TÈCNIC – LA COORDINACIÓ

És l'òrgan coordinador de l'execució tècnica del programa.

Coordinarà les accions previstes o les modificacions que plantegi el Comitè Director. Proposarà revisions del programa al Comitè Director a partir de l'evolució de l'execució i els seus resultats.

Està format per:

- Una persona representant de cada entitat de l'AD
- L'entitat de control
- La direcció tècnica del programa

### ASSEMBLEA DEL COL·LECTIU BENEFICIARI

Està formada per totes les empreses participants en el programa i n'avaluarà l'execució i els resultats obtinguts.

Podrà proposar modificacions com a col·lectiu beneficiari del programa. Dues persones elegides com a representants del col·lectiu formaran part del Comitè Director.

Signatura de constitució de l'AD.



## RSE.COOP, UNA OPORTUNITAT PER MARCAR LA PAUTA

**Xavier Tubert**

PRESIDENT de l'AD RSE.COOP

La Responsabilitat Social de les Empreses (RSE), d'acord amb la definició del Llibre Verd publicat per la Comissió Europea el juny de 2001, és la integració voluntària, a càrrec de les empreses, de les preocupacions socials i mediambientals en les seves operacions comercials i en les relacions amb els seus agents d'interlocució. La RSE, per tant, parla d'uns valors que no són aliens al nostre model econòmic. La fórmula cooperativa, fonamentada en l'autoajuda, l'autoresponsabilitat, la democràcia, la igualtat, l'equitat, la transparència, la solidaritat i la vocació social, integra, per se, bona part de les pràctiques que ara propugna la Responsabilitat Social. Les empreses d'economia social, i consegüentment les cooperatives, oferim els nostres serveis als propis membres o a la col·lectivitat més enllà de l'afany de lucre, primant les persones per sobre del capital en la presa de decisions i en el repartiment d'excedents.

Atenent, per tant, a aquesta simbiosi que s'estableix entre la fórmula cooperativa i aquest nou model de fer empresa que propugna la RSE, no és estrany que la Confederació de Cooperatives de Catalunya hagi integrat com un dels seus objectius estratègics la promoció i la difusió d'aquests valors de respecte per l'entorn i per les persones, amb la voluntat de reforçar els principis cooperatius i convertir el nostre model econòmic en un paradigma d'empresa responsable. Les organitzacions d'economia social, i de fet així ho reconeixen les persones expertes, poden jugar un paper decisiu a l'hora de generar bons exemples de com la Responsabilitat Social de les Empreses pot constituir el nucli dels objectius empresarials.

És veritat, però, que cal definir paràmetres i indicadors que permetin mesurar aquests valors i que possibilitin diferenciar i reconèixer aquelles organitzacions que els integren voluntàriament dins la seva estratègia empresarial. I és precisament en aquest context on hem d'emmarcar el programa RSE.COOP que ha impulsat el moviment cooperatiu català, juntament amb entitats com l'Institut per a la Promoció i la Formació Cooperatives, l'Ajuntament de Barcelona, l'Institut Català de la Dona i la Confederación Empresarial Española de la Economía Social (CEPES), aprofitant els recursos de la Iniciativa Comunitària Equal II. El projecte preveu la implantació de la responsabilitat social empresarial a partir d'una eina específica en quaranta empreses pilot de l'economia cooperativa que contribueixi a definir un marc comú de referència en aquest àmbit i que permeti, a partir de 2007, transferir-lo a tot el sector, o fins i tot, a altres models empresarials.

Penso, sincerament, que, com a sector i pels propis principis que ens regeixen, tenim davant nostre una oportunitat històrica per erigir-nos com a model econòmic de referència en la incorporació dels valors i característiques de la RSE i afavorir, així, el nostre desenvolupament sostenible i la nostra competitivitat en els mercats.

# RSE.COOP, LA RESPONSABILITAT SOCIAL DE LES

El programa RSE.COOP incorporarà a les empreses d'economia cooperativa un model de gestió responsable amb l'entorn i les persones que vol reforçar els principis que ja regeixen el model cooperatiu.

Aquest programa cofinançat per la Iniciativa Comunitària EQUAL II 2004-2007, a través del Fons Social Europeu, preveu la implantació individualitzada a un grup pilot d'empreses de la Responsabilitat Social Empresarial.

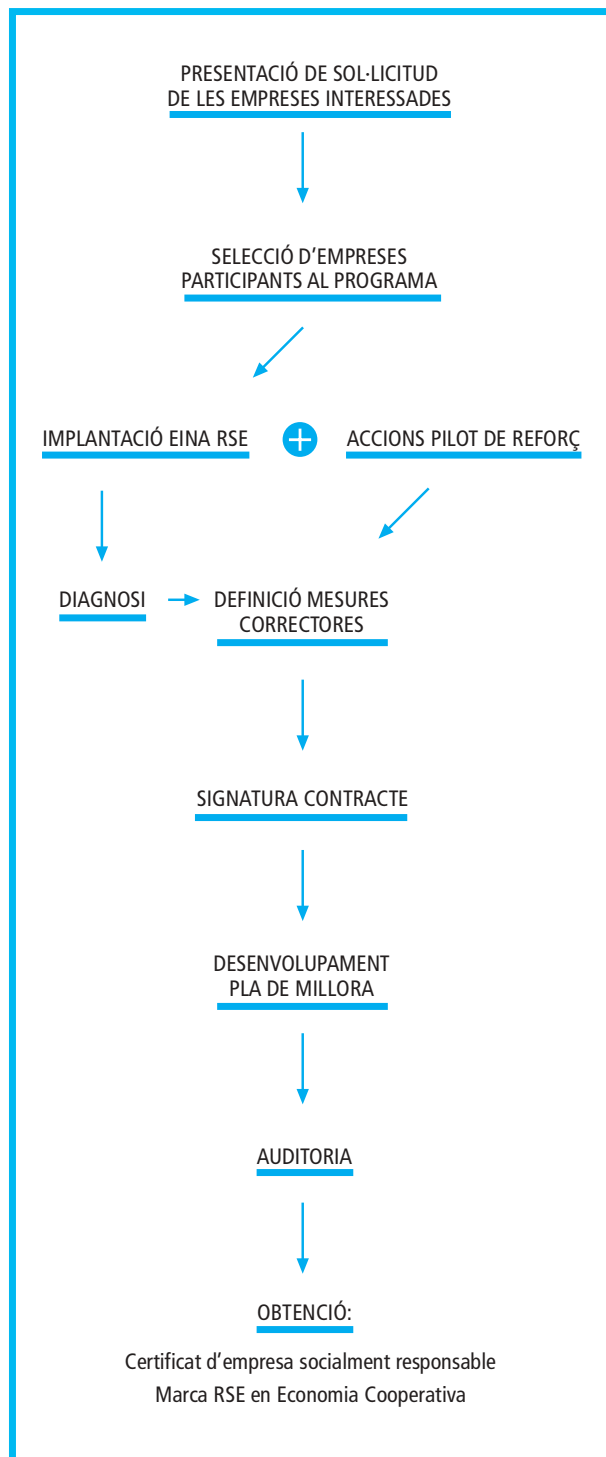
Els resultats d'aquesta experiència, que finalitzarà l'any 2007, seran transferits a tot el sector cooperatiu, a l'Administració pública i a d'altres models empresarials.

El programa **RSE.COOP**, adreçat a cooperatives i societats laborals de Catalunya, vol integrar en el seu nucli empresarial mecanismes i comportaments per convertir-la en una organització socialment responsable, mitjançant una guia o eina. Aquesta eina, dissenyada per la Confederació de Cooperatives de Catalunya, diagnosticarà i mesurarà el grau de RSE de les empreses seleccionades i serà una guia d'aplicació de millores en els àmbits que defineixen la RSE: l'econòmic, el social i el mediambiental. El compromís d'execució d'aquest pla de millora es formalitzarà amb la signatura d'un contracte entre cada empresa i l'AD.

Totes les empreses que finalitzin amb èxit el procés d'implantació rebran un certificat que les acreditarà com a "socialment responsables" i la concessió de l'ús de la marca RSE en Economia Cooperativa.

## DADES PRÀCTIQUES

- Cada empresa tindrà una tutoria que l'assessorarà en tot el procés d'implantació. Sempre que sigui possible, aquest acompanyament es realitzarà en la pròpia empresa i en horari laboral, i es concretarà en 10 sessions de 3 hores cadascuna.
- La formació que contempla el programa serà de qualitat, pràctica, dirigida per persones professionals amb àmplia experiència en el món cooperatiu. Comptarà amb seminaris grupals, sessions presencials conjuntes i individuals, autoformació i tutoria electrònica.
- Tot el procés d'implantació tindrà una durada màxima de 15 mesos.
- Cada empresa participant farà una aportació simbòlica al programa, d'entre 2.000 i 4.000 €, en funció del seu volum anual de negoci.



# EMPRESSES EN L'ECONOMIA COOPERATIVA

## 4 ACCIONS PILOT DE REFORÇ

Al voltant de l'eix central, la implantació de la RSE, el programa també compta amb quatre accions pilot de reforç. Aquestes propostes complementàries ajudaran a consolidar alguns dels valors de la RSE i tot el procés d'implantació. En principi, les empreses participants realitzaran les quatre accions pilot, tot i que en la fase de la diagnosi es valoraran les necessitats de cada una.

### ACCIÓ PILOT 1

**Criteris de gestió empresarial avançada:** formació en gestió empresarial, formació per professionalitzar els òrgans de govern i implantació de plans estratègics.

### ACCIÓ PILOT 2

**Igualtat d'oportunitats en la participació i presa de decisions:** actuacions per afavorir el pas de les dones treballadores a sòcies, la seva participació en els òrgans de govern i el desenvolupament de càrrecs de responsabilitat.

### ACCIÓ PILOT 3

**Conciliació de vida personal i laboral:** signatura de convenis individualitzats persona-empresa fruit de l'estudi individual de les necessitats de conciliació i de la capacitat de flexibilitat de l'empresa.

### ACCIÓ PILOT 4

**La intercooperació com a via de desenvolupament empresarial socialment responsable:** dinamització d'espais de trobada entre empreses i assessorament als projectes de cooperació que se'n derivin.

## 40 EMPRESSES DE L'ECONOMIA COOPERATIVA TINDRAN L'OPORTUNITAT DE PARTICIPAR AL PROGRAMA

Les empreses de l'economia cooperativa sensibles a la cultura de la RSE i que reuneixin les condicions per incorporar-la en la seva estructura configuraran el grup pilot de 40 organitzacions que podran beneficiar-se del programa.

Les empreses interessades, que han de ser cooperatives o societats laborals, podran presentar-se a les dues convocatòries de selecció que es faran públiques al mes de juliol de 2005 i al primer trimestre del 2006.

La selecció de les empreses participants es farà d'acord amb uns requisits indispensables, que faran referència a la seva fórmula jurídica i estructura empresarial, i d'acord amb uns criteris de valoració del seu perfil i cultura empresarial (gestió econòmica, ambiental i social). Tenint en compte el caràcter pilot del programa, de la selecció ha de sorgir un grup representatiu del mapa de l'economia cooperativa de Catalunya. Així doncs, aquesta tria es farà a partir de diversos paràmetres: dimensió de l'empresa, sector d'activitat productiva, tipologia d'empresa i territorialitat.

## EL BENEFICI PER A L'EMPRESA

Més enllà de formar part d'una experiència pilot i contribuir a l'obtenció d'una metodologia que asseguri la sostenibilitat de les empreses d'economia cooperativa a llarg termini, individualment, les empreses que es beneficiïn del programa aconseguiran:

- Implantar o reforçar una nova cultura empresarial en l'organització, fonamentada en els valors de respecte per l'entorn i per les persones.
- Millorar la seva gestió empresarial, amb la definició de plans estratègics, i la seva competitivitat.
- Professionalitzar els seus càrrecs de direcció i els òrgans de govern.
- Contribuir al desenvolupament sostenible, amb la incorporació de mesures de preservació del medi ambient.
- Garantir la igualtat d'oportunitats dins l'organització.
- Contribuir al desenvolupament professional i personal de les persones treballadores.
- Analitzar i definir actuacions de conciliació de vida personal i laboral.
- Promoure acords estables de col·laboració entre empreses.
- Millorar la imatge de l'empresa davant les noves demandes socials del col·lectiu consumidor.

A més, totes les empreses que finalitzin amb èxit el procés tindran el dret d'ús de la marca RSE.COOP, que permetrà visualitzar l'organització com a socialment responsable.

# L'EINA RSE GUIARÀ EL PROCÉS D'IMPLANTACIÓ DE LA RESPONSABILITAT SOCIAL A LES EMPRESES

La implantació de polítiques de responsabilitat social en quaranta empreses de l'economia cooperativa catalana estarà guiada per una eina específica que permet diagnosticar i mesurar el grau de compromís de cada organització en aquest àmbit. Aquesta metodologia ha estat elaborada per la Confederació de Cooperatives de Catalunya i validada posteriorment per un comitè extern i multidisciplinari de persones expertes. Així mateix, durant els propers dos mesos, i previ a l'inici del procés pilot, es contrastarà en tres empreses de l'economia cooperativa.

Aquesta eina de treball defineix trenta compromisos d'àmbit econòmic, ambiental i social que han d'assumir les organitzacions per incorporar a la seva estratègia empresarial una política de responsabilitat social corporativa. Són, en certa manera, una declaració de principis entorn de valors com la democràcia interna, la gestió equilibrada del capital, la qualitat i la millora contínua, la transparència, el compromís amb la comunitat local, la gestió responsable dels recursos naturals, la igualtat d'oportunitats, la intercooperació i el desenvolupament personal de les treballadores i treballadors.

## INDICADORS DE MESURA

Paral·lelament, però, i aquí rau probablement el seu interès per a les organitzacions, aquesta eina incorpora, d'una banda, criteris per valorar el grau de RSE en funció de la tipologia de cooperativa i, de l'altra, indicadors de caràcter quantitatiu i qualitatiu que permeten mesurar periòdicament els nivells assolits en cada compromís. De fet, és el valor resultant d'aquests paràmetres el que ha de proporcionar la informació necessària als òrgans de govern de cada organització per a la presa de decisions a mitjà i llarg termini en matèria de desenvolupament sostenible.

## TRANSFERÈNCIA LLIURE A PARTIR DE 2007

Una vegada finalitzat el programa pilot, l'any 2007, l'Agrupació de Desenvolupament RSE.COOP té previst transferir aquesta eina i lliurar-la gratuïtament a totes les organitzacions interessades en la seva implantació.



Sessió de treball de les persones expertes.

## TRENTA COMPROMISOS DE RESPONSABILITAT SOCIAL

### VECTOR ECONÒMIC

1. Ús de recursos locals
2. Gestió empresarial
3. Democràcia interna
4. Gestió de capital
5. Sistemes de qualitat
6. Màrqueting responsable
7. Innovació
8. Implicació amb el desenvolupament econòmic local

### VECTOR AMBIENTAL

9. Política ambiental
10. Política de residus
11. Contaminació acústica
12. Contaminació lumínica
13. Contaminació del sòl
14. Contaminació de l'aire
15. Aigües continentals
16. Energia
17. Seguretat i higiene en el treball
18. Manipulació d'aliments
19. Adequació ambiental
20. Compra responsable
21. Integració amb l'entorn

### VECTOR SOCIAL

22. Igualtat d'oportunitats
23. Comunitat local
24. Intercooperació
25. Promoció de les persones treballadores
26. Conciliació de la vida personal i laboral
27. Satisfacció de la clientela
28. Relació amb les empreses proveïdores
29. Relació amb la competència
30. Grups d'interès

## UN EQUIP MULTIDISCIPLINARI PER A LA VALIDACIÓ

L'eina RSE ha estat validada a nivell teòric per un equip multidisciplinari integrat pel sociòleg Luciano Sánchez; l'economista avesat en implantació de processos de responsabilitat social, Manuel Sánchez; el professor d'Esade, Antoni Comín; la responsable de la comissió de RSE de la cooperativa Abacus, Teresa Udina; el president de la Fageda SCCL, Cristóbal Colon; el diputat i membre de la comissió de persones expertes de RSE del Congrés dels Diputats, Carles Campuzano, i el sotsdirector d'I+D d'Aenor, Alfonso Garre. Prèvia elaboració d'un informe individual sobre el document, han participat en sessions de debat, les conclusions de les quals han permès enriquir el contingut del treball.

# RSEUROPE: CAP A UN MODEL EUROPEU DE RESPONSABILITAT SOCIAL EN L'ECONOMIA COOPERATIVA

L'experiència d'implantació d'una política de responsabilitat social corporativa a les empreses d'economia social de Catalunya es contrastarà amb metodologies d'aplicació similars a tres regions d'Itàlia, França i Portugal a través d'un acord de cooperació transnacional signat en el marc de la mateixa Iniciativa Comunitària Equal II. Amb aquest projecte complementari, que porta per títol RSEurope, s'intentarà establir un model comú de referència en matèria de responsabilitat social a nivell europeu.

RSEurope, que s'iniciarà durant el segon semestre d'aquest any 2005, preveu diverses línies de cooperació, les quals s'han de desenvolupar de forma conjunta a través de la celebració de grups de treball i seminaris en els diferents països participants. Inicialment, està prevista la constitució d'un grup transnacional de persones expertes per a l'elaboració de fitxes comunes de referència entorn de la responsabilitat social, és a dir eines per a la diagnosi, indicadors d'avaluació i mesura, fórmules d'implantació a les empreses, entre d'altres. Les conclusions d'aquesta comissió s'exposaran posteriorment en el marc de diferents seminaris transnacionals, en el decurs

dels quals s'aprofitarà també per presentar aquelles experiències pilot desenvolupades en cada àmbit territorial que il·lustrin millor el procés. Està programada la realització d'un seminari a Barcelona el mes de setembre de 2006.

El projecte preveu també períodes d'intercanvi entre personal tècnic i de formació dels quatre territoris per transmetre amb la seva experiència les tècniques utilitzades als seus països d'origen. D'aquesta manera, es pretén enriquir el procés individual de cada un, així com un desenvolupament en paral·lel de tot el programa.

## ESPAI VIRTUAL D'INTERCANVI

RSEurope es complementarà amb la creació d'un espai virtual als webs de cada una de les entitats associades d'aquesta cooperació transnacional, en el qual es penjaran les informacions, eines i recursos utilitzats per a cada projecte, així com els resultats i les conclusions dels grups de treball de persones expertes i dels seminaris transnacionals. El programa finalitzarà l'any 2007.

## LES ENTITATS ASSOCIADES

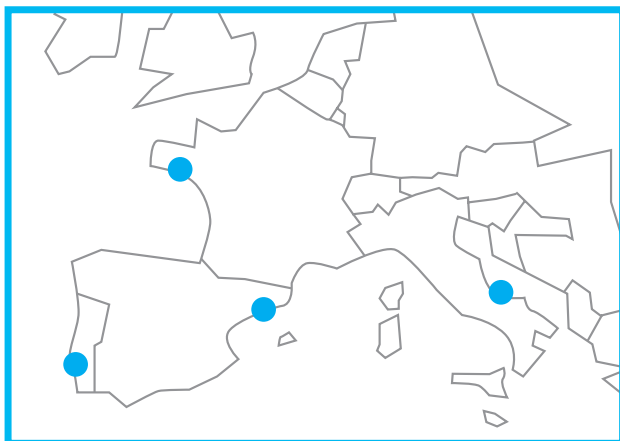
A més de l'Agrupació de Desenvolupament catalana RSE.COOP, les entitats associades al projecte transnacional RSEurope són:

**L'impresa Giusta-La Responsabilità dell'impresa sociale (Itàlia).** Entitat Responsable: ABRUZZO SVILUPPO SPA. Agència de desenvolupament territorial, de tipus associatiu que té com a objectiu promoure la RSE en el sector de l'economia social a la regió de l'Abruzzo. En aquesta agrupació, hi participa Legacoop Servizi, membre de la Lega delle Cooperative italiana.

**Customer&People Satisfaction. Qualità dei servizi e buona occupazione nell'impresa sociale (Itàlia).** Entitat responsable: Legacoop Servizi. Igualment com l'anterior, el projecte d'aquesta agrupació de desenvolupament s'implantarà a l'Abruzzo. El seu objectiu és donar suport a l'empresa social en el seu procés de creixement, diversificació i millora dels serveis, amb especial atenció a les necessitats i exigències del territori.

**Oeiras Pro. Projecto de Responsabilidade Social (Portugal).** Entitat responsable: Municipi d'Oeiras. Aquest projecte té com a objectiu mobilitzar les organitzacions i les empreses per a la integració de la RSE en la seva gestió estratègica, crear una xarxa d'agents locals de RSE i crear l'observatori local d'Oeiras de RSE, entre d'altres.

**Responsabilité Environnementale Sociale et Economique des TPE Rurales (França).** Entitat responsable: Chambre d'Agriculture de Loire-Atlantique. El projecte té com a objectiu la implantació d'una eina de responsabilitat social en petites empreses cooperatives agrícoles de la regió francesa del Loire atlàntic. Inicialment, la idea era posar-lo en marxa en el sector de les cooperatives salines de la zona, però finalment es va decidir ampliar-lo a tot el sector agrícola.



Reunió a Portugal de les entitats associades al projecte transnacional.

## PRESENTACIONS DEL PROGRAMA RSE.COOP

El programa RSE.COOP es presentarà públicament a les empreses d'economia cooperativa de Catalunya en el decurs d'actes a Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona, entre els dies 29 de juny i 1 de juliol.

Per assistir a la presentació de Barcelona, que coincideix amb el Dia Internacional del Cooperativisme, i al dinar posterior, preguem que confirmeu l'assistència a la Confederació de Cooperatives de Catalunya abans del dia 27 de juny (Tel. **93 265 60 00**).

### TARRAGONA

Dia: 30 de juny  
Hora: 12.30 h  
Lloc: Hotel AC Tarragona  
Adreça: Av. Roma, 8 (Tarragona)

### LLEIDA

Dia: 30 de juny  
Hora: 17.30 h  
Lloc: Hotel AC Lleida  
Adreça: Unió, 8 (Lleida)

### BARCELONA DIA INTERNACIONAL DEL COOPERATIVISME

Dia: 29 de juny  
Hora: 12.30 h  
Lloc: Edifici World Trade Center  
Adreça: Moll de Barcelona s/n (Barcelona)

### GIRONA

Dia: 1 de juliol  
Hora: 12.30 h  
Lloc: Hotel Carlemany  
Adreça: Plaça de Miquel Santaló (Girona)

## FINANÇAT PER:



Fons Social Europeu



Cooperatives de Catalunya



Generalitat de Catalunya  
Institut per a la Promoció i la Formació Cooperatives



Ajuntament de Barcelona

Promoció Econòmica



Ajuntament de Barcelona

Regidoria de Dona i Drets Civils



Generalitat de Catalunya  
Institut Català de la dona



REGULADOR DE COOPERATIVES DE CATALUNYA



Cooperatives de Treball de Catalunya



Federació de Cooperatives d'Ensenyament de Catalunya

## AMB EL SUPORT DE:



FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE CATALUNYA



Federació de Cooperatives de Serveis i de Cooperatives de Transportistes de Catalunya (SERVICOOOP)



Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya